

Sivistystyönantajien lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/477/2021

Yleiset huomiot ja lausunnon keskeinen sisältö

Sivistystyönantajat ry (myöhemmin Sivista) kantaa huolta siitä, että oppilaitosten välillä on suuria eroja oppilas- ja opiskeluhuoltopalveluiden saatavuudessa. On tärkeää panostaa opiskeluhuollon käytäntöihin, yhteisöllisyyteen ja vaikuttavuuteen sekä ennen kaikkea varhaiseen tukeen. Suurin ongelma palveluiden saatavuudessa on kelpoisen henkilöstön, erityisesti psykologien, saatavuudessa. Tätä saatavuusongelmaa ei esitetty mitoitus ratkaise.

Sivista ei kannata esitettyjä sitovia mitoituksia. Lisäksi toteamme, että uudistuksen laskentaperusteita on avattava tarkemmin. Sote-uudistus vie vastuun oppilas- ja opiskelijahuollon järjestämisestä perustettaville hyvinvointialueille, eikä koulutuksen järjestäjiä tule velvoittaa perustamaan uusia vakituisia palvelussuhteita ennen hyvinvointialueiden käynnistymistä.

Sivista ei kannata kuraattorien kelpoisuusehtojen muuttamista. Näkemyksemme mukaan se vaikeuttaa pätevän henkilöstön saatavuutta. Vaihtoehto 2 (esityksen kohta 5.1.) voi lisätä merkittävästi osaamisvajetta pätevistä kuraattoreista, mikä ei liene esityksen tavoitteiden mukaista. Nykyiset kelpoisuusvaatimukset ovat toimivat.

Sote-uudistus

Oppilas- ja opiskeluhuollon uudistuksessa ei avata riittävällä tavalla sote-uudistuksen vaikutuksia ja oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluiden siirtymistä hyvinvointivointialueiden järjestämisvastuulle. Sivista ei ole kannattanut ehdotettua siirtoa eikä pitänyt hallituksen vakuutuksia riittävänä, että opiskelijahuollon palvelut säilyvät lähipalveluna. Uhkana on edelleen opiskeluhuollon työn ytimen, kouluyhteisön, hajottaminen sekä riittävien resurssien että yhteistyön vaarantuminen.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) määrittelee oppilaitoksen hyvinvointityön perustaksi yhteisöllisen, jokaista osallistavan ja ennaltaehkäisevän työn. Opiskeluhuollon keskeisten ammattihenkilöiden eli

psykologien ja kuraattoreiden työssä olennaista on yhteisöllinen työ koko oppilaitoksen tasolla yhteistyössä henkilökunnan, lasten ja nuorten sekä sidosryhmien kanssa. Keskeistä psykologien ja kuraattoreiden työssä on koko oppilaitosyhteisöä tukeva, ennalta ehkäisevä hyvinvointityö, jossa lähtökohtina ovat oppimisen ja kasvun tukeminen, turvallisuuden lisääminen ja moniammatillinen yhteistyö osana koko yhteisöä.

Sivista katsoo, että järjestämisvastuun siirto hyvinvointialueille vie opiskeluhuoltoa entistä kauemmaksi oppilaitoksen arjesta ja opiskelijoista. Opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien siirtäminen perustettavien hyvinvointialueiden vastuulle ei lisää henkilöstön määrää tai paranna osaamista, vaan todennäköisesti lisää hallinnon kuluja ja vaikeuttaa päätöksentekoa. Korona-aika on osoittanut, että palveluiden tulee olla lähellä asiakkaita. Ennaltaehkäisevä ja yhteisöllinen työ mahdollistaa varhaisen puuttumisen oppijoiden vaikeuksiin, ennen kuin ne kehittyvät vaikeammiksi.

Sivista myös korostaa, **että koulutuksen järjestäjiä ei tule velvoittaa** perustamaan uusia vakituisia palvelussuhteita ja noudattamaan esitettyjä sitovia mitoituksia yhden vuoden ajaksi vuonna 2022, kun sote-uudistuksen myötä vastuu oppilas- ja opiskelijahuollosta siirretään kokonaisuudessaan perustettaville hyvinvointialueille 2023.

Mitoitukset

Sivista ei kannata sitovia mitoituksia psykologien ja kuraattoreiden osalta. Pelkkä mitoituksista säätäminen ei lisää oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstöä. Samalla olemme huolissamme henkilöstömitoituksen saavuttamisesta määrääjassa nykyisillä koulutusmäärillä. Henkilöstömitoituksen saavuttamiseen tarvittaisiin psykologeja yli 300 nykyistä enemmän, jos mitoitus tulee voimaan 1.8.2023.

Mitoitus ei myöskään huomioi tarpeeksi eri koulujen ja oppilaitosten tarpeita ja monimuotoisuutta. Tarpeet vaihtelevat esimerkiksi peruskouluikäisten, toisen asteen oppivelvollisten ja aikuisten välillä merkittävästi. Myös kohtaanto-ongelmia on, sillä määrällisen vajeen lisäksi alueelliset tarpeet vaihtelevat suuresti. Sivista pitää esityksen toteutumista aikataulun mukaisesti epärealistisena.

Oppilas- ja opiskelijahuollon käytäntöjen yhtenäistäminen sekä toimintamuotojen kehittäminen olisi mitoituksia vaikuttavampaa. Kehittämistyö ei saakaan jäädä sote-uudistuksen ja esitettyjen mitoitusten jalkoihin. Sivista muistuttaa myös, että korona-aikaan monin paikoin on kehitetty oppilas- ja opiskelijahuoltoon toimivia etäpalveluita. Lähityön ollessa aina ensisijainen vaihtoehto, korostamme, että etäyhteyksin järjestettävät kuraattori- ja psykologipalvelut helpottavat saatavuutta ja saavutettavuutta.

Sivista pyytää tarkennusta mitoituksen laskentaperusteisiin.

Opiskelijamäärälaskelmia ei esityksessä avata juuri ollenkaan. Sitovia mitoituksia esittäessä ei voi jäädä epäselväksi se, miten arvio kustannuksista on laskettu ja mihin mitoitusten laskentatapa perustuu lakia sovellettaessa.

Helsingissä 24.6.2021**Sivistystyönantajat ry****Laura Rissanen**
johtaja**Jussi-Pekka Rode**
elinkeinopoliittinen asiantuntija